

การส่งออกของไทย...ในวันที่ราคาน้ำมันแตะ 30 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล

โดย นางขวัญใจ เตชเสนสกุล

ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ในช่วงต้นเดือนมีนาคม 2563 ที่ผ่านมา ได้เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดขึ้นในตลาดน้ำมันโลก โดยราคาน้ำมันดิบเบรนท์ปรับตัวลงอย่างรวดเร็วภายใน 2 วัน จากระดับกว่า 50 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลเหลือเพียง 32 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล หรือปรับตัวลงกว่า 30% เนื่องจากผลการประชุมระหว่างกลุ่มประเทศ OPEC กับประเทศนอกกลุ่ม OPEC ออกมาไม่เป็นไปตามที่ตลาดคาด หลังรัสเซียซึ่งเป็นผู้นำประเทศนอกกลุ่ม OPEC

ปฏิเสธข้อเสนอของซาอุดีอาระเบียในการปรับลดกำลังการผลิตน้ำมันเพิ่มเติมอีก 1.5 ล้านบาร์เรลต่อวัน (จากเดิมที่ลดลงแล้ว 1.7 ล้านบาร์เรลต่อวัน) เพื่อพยุงราคาน้ำมันที่ตกต่ำจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งส่งผลให้อุปสงค์น้ำมันของโลกลดลงอย่างมาก สถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ซาอุดีอาระเบียซึ่งเป็นหัวเรือใหญ่ของกลุ่ม OPEC และเป็นประเทศที่แบกรับภาระการลดกำลังการผลิตมากที่สุดในช่วงที่ผ่านมาเกิดความไม่พอใจ จึงประกาศทำสงครามราคาน้ำมันด้วยการปรับลดราคาขายน้ำมันดิบให้กับลูกค้าทั่วโลกลง 6-8 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล รวมทั้งจะค่อยๆ เพิ่มกำลังการผลิตของ

คาดการณ์ราคาน้ำมัน	
หน่วยงาน	ราคาน้ำมัน(\$/bbl)
Barclays	23 (Q2/2563)
Goldman Sachs	30 (Q2-Q3/2563)
UBS	30 (Q2/2563)
Standard Chartered Bank	35 (2563)
EIA	43 (2563)
Bank of America	45 (2563)

ที่มา : รวบรวมโดยฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธสน.

ตัวเองจากเดิม 9.7 ล้านบาร์เรลต่อวันเป็น 12 ล้านบาร์เรลต่อวัน ปัจจัยดังกล่าวทำให้นักวิเคราะห์ส่วนใหญ่คาดการณ์ว่าสงครามราคาน้ำมันระหว่างผู้ผลิตน้ำมันดิบขนาดใหญ่อันดับ 2 และอันดับ 3 ของโลกจะไม่จบลงง่ายๆ และอาจกดดันให้ราคาน้ำมันอยู่ที่ระดับ 30 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในช่วงที่เหลือของปี

อย่างไรก็ตาม ราคาน้ำมันที่ดิ่งลงจนแตะระดับ 30 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เพิ่งเคยเกิดขึ้นครั้งแรก แต่หากย้อนกลับไปเมื่อ 4 ปีที่แล้ว ในช่วงปลายปี 2558 ต่อเนื่องมาถึงต้นปี 2559 ก็เคยเกิดเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวมาแล้ว โดยในครั้งนั้นราคาน้ำมันดิบเบรนท์ปรับตัวลงจากราว 50 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในช่วงปลายปี 2558 ไปอยู่ระดับต่ำสุดที่ 26 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2559 หรือปรับลดจากราว 50% ในช่วงเวลา 2 เดือน และทรงตัวในระดับต่ำตลอดไตรมาส 1 ของปี 2559 โดยมีสาเหตุมาจากความกังวลในกลุ่มนักลงทุนว่าจะเกิดภาวะอุปทานน้ำมันส่วนเกิน (Oversupply) หลังจากเศรษฐกิจของประเทศผู้นำเข้าน้ำมันรายใหญ่ที่สุดของโลกอย่างจีนชะลอตัวลงมาอยู่ในระดับต่ำสุดในรอบ 25 ปี ประกอบกับเป็นช่วงแรกๆ ที่อุปทานน้ำมัน Shale oil ของสหรัฐฯ ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก

ราคาน้ำมันที่ปรับตัวลงอย่างรวดเร็ว เปรียบเสมือนเหรียญสองด้านที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย **ด้านบวก** จะทำให้ไทยซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้าน้ำมันสุทธิ ประหยัดเงินในการนำเข้าน้ำมันดิบได้บางส่วน โดยในแต่ละปีไทยนำเข้าน้ำมันดิบเกือบ 7 แสนล้านบาท นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ประกอบการเองก็จะมีต้นทุนค่าขนส่งลดลง ขณะที่ผู้บริโภคก็จะมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้นจากรายจ่ายด้านพลังงานที่ลดลง ซึ่งจะหนุนให้อุปสงค์

ในประเทศกระเตื้องขึ้น **ด้านลบ** ราคาน้ำมันที่ลดลงอาจบั่นทอนการส่งออกสินค้าและบริการของไทย ซึ่งจากเหตุการณ์ลักษณะเดียวกันที่เคยเกิดขึ้นในปี 2559 พบว่าได้ส่งผลกระทบต่อการส่งออกในหลายมิติ ดังนี้

- **การส่งออกของไทยไปประเทศที่พึ่งพารายได้จากการส่งออกน้ำมันหดตัว** โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ OPEC และรัสเซียซึ่งไทยส่งออกคิดเป็นสัดส่วนรวมกันราว 3% ของมูลค่าส่งออกรวม ทั้งนี้ ประเทศเหล่านี้

การส่งออกของไทยไปประเทศที่พึ่งพารายได้จากการส่งออกน้ำมัน

ประเทศ	อัตราขยายตัวของมูลค่าส่งออกไทย ไตรมาส 1 ปี 2559
ซาอุดีอาระเบีย	-1.0%
สหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์	-3.3%
รัสเซีย	-23.5%
ลิเบีย	-27.4%
อิรัก	-37.0%
แองโกลา	-39.5%
ไนจีเรีย	-51.5%

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

มีรายได้จากการขายน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและปิโตรเคมีเป็นหลัก ดังนั้น หากราคาน้ำมันลดต่ำลงก็เท่ากับว่าประเทศเหล่านี้มีรายได้ลดลง และอาจทำให้รัฐบาลของประเทศดังกล่าวต้องปรับลดงบประมาณรายจ่ายเพื่อพัฒนาประเทศลง ซึ่งจะทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและกำลังซื้อของกลุ่มประเทศข้างต้นชะลอตัว ทั้งนี้ หากพิจารณามูลค่าส่งออกของไทยไปประเทศที่พึ่งพารายได้จากการส่งออกน้ำมันในช่วงไตรมาส 1 ของปี 2559 ซึ่งเป็นช่วงที่ราคาน้ำมันลงมาแตะระดับ 30 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล พบว่าหดตัวเกือบทุกประเทศ สวนทางกับมูลค่าส่งออกรวมของไทยในช่วงดังกล่าวที่ขยายตัวได้ราว 2%

- **การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับราคาน้ำมันหดตัว** อาทิ น้ำมันสำเร็จรูป เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ยาง และเม็ดพลาสติกมีแนวโน้มหดตัวรุนแรงจากราคาส่งออกที่ลดลง โดยปัจจุบันกลุ่มสินค้านี้ดังกล่าวมีสัดส่วนรวมกันราว 15% ของมูลค่าส่งออกรวม

การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับราคาน้ำมัน

สินค้า	อัตราขยายตัวของมูลค่าส่งออกไทย ไตรมาส 1 ปี 2559
น้ำมันสำเร็จรูป	-44.7%
เคมีภัณฑ์	-3.0%
เม็ดพลาสติก	-3.1%
ผลิตภัณฑ์ยาง	-4.5%

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

- **การส่งออกสินค้าเกษตรอาจได้รับ**

ผลกระทบทางอ้อม เนื่องจากราคาสินค้าดังกล่าวมักเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกับราคาน้ำมันอย่างมีนัยสำคัญ

การส่งออกสินค้าเกษตร

สินค้า	อัตราขยายตัวของราคา ไตรมาส 1 ปี 2559	อัตราขยายตัวของมูลค่าส่งออกไทย ไตรมาส 1 ปี 2559
ข้าว	-9%	-10.8%
ยางพารา	-19%	-11.7%

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และการยางแห่งประเทศไทย

โดยเฉพาะข้าวและยางพารา ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของไทย โดยปัญหาดังกล่าวจะเข้ามาซ้ำเติมภาวะอุปทานของข้าวและยางพาราที่ล้นตลาดในปัจจุบันมากขึ้นไปอีก

- **การส่งออกบริการมีแนวโน้มหดตัว** จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวตะวันออกกลางและรัสเซียซึ่งคิดเป็นสัดส่วนราว 10% ของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดในประเทศไทยอาจลดลง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อหัวสูงและเป็นกลุ่มลูกค้าอันดับ 1 ที่เข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Medical Tourism) ในประเทศไทย สถานการณ์ที่เกิดขึ้นยิ่งซ้ำเติมภาคการท่องเที่ยวของไทยซึ่งปัจจุบันได้รับผลกระทบอย่างมากจาก COVID-19 โดยจำนวนนักท่องเที่ยวจีนซึ่งมีสัดส่วนกว่า 1 ใน 3 ของ

นักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดของไทยลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ หากย้อนกลับไปในช่วงไตรมาส 1 ปี 2559 พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจากสหรัฐอเมริกา เม็กซิโก และแคนาดา ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติอันดับ 1 และอันดับ 2 ในภูมิภาคตะวันออกกลางก็หดตัวกว่า 2.5% เมื่อเทียบกับนักท่องเที่ยวต่างชาติรวมที่ขยายตัวถึง 15%

จะเห็นได้ว่านอกจากสถานการณ์ COVID-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการส่งออกของไทยโดยรวมแล้ว ความปั่นป่วนในตลาดน้ำมันก็เป็นอีกปัจจัยเสี่ยงหนึ่งที่ผู้ส่งออกต้องติดตามอย่างใกล้ชิดว่าสงครามราคาน้ำมันข้างต้นจะจบลงอย่างไร โดยหากรัสเซียเปลี่ยนใจกลับสู่อิระเรจจะจกกับซาอุดีอาระเบียอีกครั้งก็อาจทำให้น้ำมันดิ่งกลับได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้ส่งออกต้องปรับกลยุทธ์เพื่อบริหารจัดการความผันผวนของราคาน้ำมันให้ได้อย่างทันท่วงที ขณะเดียวกันผู้ส่งออกไทยที่พึ่งพาตลาดที่มีรายได้จากน้ำมันในสัดส่วนสูง และผู้ส่งออกสินค้าที่ราคาเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกับราคาน้ำมันจำเป็นต้องพิจารณาใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยบรรเทาผลกระทบจากการแกว่งตัวของราคาน้ำมันอย่างรุนแรงได้บางส่วน